

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት

የሰ.መ.ቁ 245661
ግንቦት 11 ቀን 2015 ዓ.ም

ዳኞች፡- እትመት አሠፋ

ደጀኔ አያንሳ

ብርቅነሽ እሱባለው

ሐብታሙ እርቅ ይሁን

ብርሃኑ መንግስቱ

አመልካቾች፡- 1. ወ/ሮ ኤልሳቤጥ ዓለም

2. ወ/ሮ ዙፋን ደምሰው

3. አቶ ፈንታሁን ጀምበር

ተጠሪ፡- በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ፍትሕ ቢሮ

መዝገቡ ለምርመራ የተቀጠረ ነው። በመሆኑም መርምረን ተከታዩን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

የሰበር አቤቱታው ሊቀርብ የቻለው አመልካቾች መጋቢት 30 ቀን 2015 ዓ.ም ጽፎ ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የማዕከላዊ ጎንደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ.ቁ 0240451 የካቲት 16 ቀን 2015 ዓ.ም የአመልካችን የዋስትና መብት በመንፈግ የሰጠው ብይን፤ ይህንኑ ብይን በማጽናት በየደረጃው ያሉ የክልሉ ፍርድ ቤቶች የሰጡት ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት አቤቱታ በማቅረባቸው ነው።

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው ጉዳይ ዋስትናን የሚመለከት ነው። አመልካቾች በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የማዕከላዊ ጎንደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የቀረበባቸው ክስ በመታየት ላይ እንዳለ የዋስትና መብት እንዲፈቀድላቸው ጠይቀዋል። ፍርድ ቤቱም ዓቃቤሕግ በጉዳዩ ላይ አስተያየት እንዲሰጥበት ካደረገ በኋላ መርምሮ አመልካቾች በተጠረጠሩበት የገንዘብ መጠንም ሆነ በወንጀል አፈጻጸም አደገኝነታቸው አንጻር ሲታይ የዋስትና ግዴታቸውን አክብረው ይመጣሉ ተብሎ ግምት የማይወሰድ፤ በሌላ መልኩም አመልካቾች የተጠረጠሩበት የወንጀል ድርጊት በተመሳሳይ ማታለል ወንጀሎች ሌሎች መዛግብቶች ያሉባቸው በወንጀሉም

የመጠርጠር መያዝ አድርገው የያዙት መሆኑ ሲታይ በዋስ ቢወጡ ሌላ ወንጀል የሚፈጽሙበት ሁኔታ ሰፊ እና ግምት የሚያሳድር ስለሆነ በወመ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 67 (ሀ)(ለ) ድንጋጌ መሠረት የዋስትና መብታቸው ተነፍቷል በማለት ብይን ሰጥቷል። ይህም ብይን በየደረጃው ባሉ የክልሉ ፍርድ ቤቶች በትዕዛዝ ጸንቷል።

አመልካቾች መጋቢት 30 ቀን 2015 ዓ.ም በጠበቃቸው አማካኝነት ጽፈው ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ ይህን ትዕዛዝ በመቃወም የቀረበ ሲሆን ይዘቱም፡- አመልካቾች የተከሰሰበት የሕግ ድንጋጌ ዋስትናን አያስከለክልም፤ አመልካቾች የፈጸሙት ድርጊት ተደራራቢ ወንጀል ነው ቢባል እንኳን ቅጣቱ ተደምር የሚያስቀጣው በአነስተኛ ቅጣት ነው፤ የተለያዩ መዛግብትን ምክንያት በማድረግ የተሰጠው ውሳኔ በበላይ ፍርድ ቤት ተሸሮ ዋስትና እንዲፈቀድ በተወሰነበት ሁኔታ ዋስትና መክልከላችን ተገቢ አይደለም፤ ጥርጣሬን የሚያጠናክር ማስረጃ ባልቀረበበት ሁኔታ ወንጀል ማድረግን እንደመያ ይዘውታል መባሉ አግባብ አይደለም፤ ተደራራቢ ወንጀሎች መኖራቸው ብቻውን ዋስትናን ለመክልከል እንደምክንያት ሊሆን አይችልም፤ ስለሆነም እነኚህ ሁኔታዎች ከግንዛቤ ሳይገቡ የአመልካቾችን የዋስትና መብት በመንፈግ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው።

የአመልካቾች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ አመልካቾች በተደራራቢ ወንጀል የወንጀል ሕግ አንቀጽ 692(1) ድንጋጌን ተላልፈዋል በሚል ምክንያት ዋስትና የመነፈጋቸውን አግባብነት ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ በዚህ ችሎት እንዲታይ ተደርጓል። ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎም ግራቀኝ በጽሑፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል።

የተጠሪ መልስ ይዘት በአጭሩ፡- አመልካቾች የወንጀል ሕግ አንቀጽ 692(1) ድንጋጌን በመተላለፍ የተለያዩ ክስ ያለባቸው መሆኑን ታሳቢ በማድረግ የዋስትና መብታቸውን በመንፈግ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ ተገቢ ስለሆነ ሊጸና ይገባል የሚል ነው።

አመልካችም የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልስ ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ከላይ የተገለጸው ነው። ይህ ችሎትም በሰበር አጣሪው ችሎት ሊጣራ ይገባል ተብሎ የተያዘውን ነጥብ ከግራቀኝ ክርክር፤ ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናከብ እንደሚከተለው መርምሮታል።

በመሠረቱ የተያዙ ሰዎች በሕገ-መንግስቱ ጥበቃ ከተደረጉላቸው መብቶች አንዱ የዋስትና መብት ነው። የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት በአንቀጽ 19/6 የተያዙ ሰዎች በዋስትና የመፈታት መብት ያላቸው መሆኑን በመርህ ደረጃ ያስቀመጠ ሲሆን ይህ በሕገ መንግሥቱ የተከበረው መሠረታዊ መብት ሊነፈግ፣ ሊገደብ ወይም በቂ የሆነ የዋስትና ማረጋገጫ እንዲቀርብ የሚደረገውም አግባብነት ባላቸው ሌሎች ዝርዝር ሕጎች መሠረት በልዩ ሁኔታ ስለመሆኑ ከድንጋጌው ይዘት መገንዘብ ይቻላል። በሕገ-መንግስቱ ልዩ ጥበቃ የተሰጠውን ይህን መሠረታዊ መብት አስመልክቶ የመወሰን ስልጣን እና ሃላፊነት የተሰጣቸው ፍ/ቤቶችም በወንጀል ጉዳይ ተጠርጥሮ ክስ የቀረበበት ሰው የሚያቀርበውን የዋስትና መብት ጥያቄ እና ከሣሽ የሆነው ዓቃቤሕግም በጉዳዩ ላይ የሚሰጠውን አስተያየት ከሕገመንግስቱ መሠረታዊ ዓላማ እና ዋስትናን አስመልክቶ

በልዩ ሕጎች ከተደነገጉት ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በጥንቃቄ መርምረው ውሳኔ መስጠት ይጠበቅባቸዋል። ይህንኑ ተግባራዊ ሲያደርጉም በመርህ ደረጃ የዋስትናን መብት መፍቀድ ያለባቸው ሲሆን በሁለት መሠረታዊ ምክንያቶች ግን የዋስትናን መብት በልዩ ሁኔታ ሊነፍጉ ይችላሉ። እነዚህም ምክንያቶች አንደኛው ተከላኝ ፈጽሞታል የተባለው ወንጀል በዋስትና ለመለቀቅ የሚከለክል ሲሆን በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕቁ 63 የሕግ ክልከላን መሠረት በማድረግ ሲሆን ሁለተኛው ምክንያት ደግሞ ተከላኝ ፈጽሞታል የተባለው ወንጀል በዋስ መለቀቅን የማይከለክል ቢሆንም ተጠርጣሪው ቢለቀቅ በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕቁ 67 የተገለፁትን ተግባራት ይፈጽማል ተብሎ ሲታመን ነው።

የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕቁ 67 ድንጋጌ ተከላኝ በዋስትና ወረቀት የተመለከቱትን ግዴታዎች የማይፈጽም የሚመስል እንደሆነ የዋስትና ጥያቄው ውድቅ ሊደረግ እንደሚችል ይደነግጋል። ሆኖም ይህ ድንጋጌ ፍ/ቤቱ ግምቱን መነሻ የሚያደርግባቸው ሁኔታዎች ምን እንደሆኑ በግልጽ አሳመላከተም። በመሆኑም አንድ ተከላኝ የዋስትና መብት ቢከበርለት ግዴታውን የሚፈጽም እንደማይመስል ግምት የሚወሰደው በቂ እና ሕጋዊ ሊባል በሚችል ምክንያት ሊሆን ይገባል። እነዚህም ምክንያቶች ከተለያዩ ከባቢያዊ ሁኔታዎችና ከጉዳዩ ልዩ ባሕርይ አንፃር ፍርድ ቤቱ ሊገነዘበው የሚችለው ነጥብ ነው ተብሎ የሚታሰብ ነው።

በያዝነው ጉዳይ የስር ፍርድ ቤት የአመልካቾችን የዋስትና መብት የነፈገው አመልካቾች በተጠረጠሩበት የገንዘብ መጠንም ሆነ በወንጀል አፈጻጸም አደገኝነታቸው አንጻር ሲታይ የዋስትና ግዴታቸውን አክብረው ይመጣሉ ተብሎ ግምት የማይወሰድ፤ በሌላ መልኩም አመልካቾች የተጠረጠሩበት የወንጀል ድርጊት በተመሳሳይ ማታለል ወንጀሎች ሌሎች መዛግብቶች ያሉባቸው በወንጀሉም የመጠርጠር ሙያ አድርገው የያዙት መሆኑ ሲታይ በዋስ ቢወጡ ሌላ ወንጀል የሚፈጽሙበት ሁኔታ ሰፊ ነው በሚል ነው። የዚህ ግምት መሠረቱ አመልካቾች በዋስትና ቢወጡ ሌላ ወንጀል የሚፈጽሙበት ሰፊ ነው የሚል እሳቤ የያዘ ስለመሆኑ ግንዛቤ የሚወሰድበት ነው። ሕጉ ፍ/ቤቱ ይህን ምክንያት ለግምቱ መነሻ እንዳያደርግ እስካልከለከለ እና ሕጉ ለፍ/ቤቱ ስልጣን የሰጠው ለመሆኑ የሚታመን እስከ ሆነ ድረስ የስር ፍ/ቤት የአመልካቾችን የዋስትና መብት በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕቁ 67(ሀ)(ለ)(ሐ) መሠረት የከለከለው በሕጋዊ ምክንያት ነው ለማለት ይቻላል። ስለሆነም የስር ፍርድ ቤቶች የአመልካቾችን የዋስትና መብት በመንፈግ በሰጡት ትዕዛዝ ላይ የተፈጸመ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት አልተገኘበትም።

ው ሳ ኔ

አቤቱታ በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የማዕከላዊ ጎንደር ዞን ክፍተኛ ፍርድ ቤት በመ.ቁ 0240451 የካቲት 16 ቀን 2015 ዓ.ም የሰጠው ብይን ፤ ይህንኑ ብይን በማጽናት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 02-06172 መጋቢት 21 ቀን 2015 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ፤ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 123847 መጋቢት 29 ቀን 2015 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ ጸንቷል።

- መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል። ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ/በ